

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การจัดระเบียบอุปกรณ์ที่ใช้ในการดับเพลิงและกู้ภัย
สถานีดับเพลิงบ่อนไก่

จัดทำโดย ดาบตำรวจทศพล ชมรุ่ง
ตำแหน่ง เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยชำนาญการ
สังกัดสถานีดับเพลิงบ่อนไก่ กองปฏิบัติการดับเพลิง ๒ สำนักป้องกัน
และบรรเทาสาธารณภัย

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับต้น รุ่นที่ ๒๐
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗

บทสรุปผู้บริหาร

สถานีดับเพลิงบ่อนไก่ เป็นส่วนราชการหนึ่งของสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้รับโอนรถดับเพลิง อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ จากกองบังคับการตำรวจดับเพลิง ที่หลากหลายเป็นจำนวนมาก ซึ่งไม่มีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบทำให้ไม่สะดวกต่อการนำไปใช้งาน ดังนั้นจึงเห็นควรให้มีการจัดระเบียบอุปกรณ์ที่ใช้ในการดับเพลิงและกู้ภัยสถานีดับเพลิงบ่อนไก่ เพื่อให้เกิดความเป็นระบบ ระเบียบ และหมวดหมู่ในการจัดเก็บอุปกรณ์การใช้งาน ช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถตัดสินใจเลือกใช้อุปกรณ์การใช้งานได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ลดเวลาการทำงานของเจ้าหน้าที่ ประชาชนเกิดความพึงพอใจ และเกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กร

ภารกิจที่ดำเนินการ

- ดำเนินการคัดแยกอุปกรณ์ที่ใช้ได้และใช้ไม่ได้
- แยกวัสดุอุปกรณ์ตามการใช้งานดังนี้
  ๑. ดับเพลิงเช่น หัวฉีดน้ำดับเพลิง , สายส่งน้ำดับเพลิง , เครื่องยิงน้ำแรงดันสูง , เครื่องเป่าโฟม , เครื่องฉีดน้ำผสมโฟมเคมีดับเพลิงฟองกลแบบยกหัว
  ๒. กู้ภัย เช่น เลื่อยยนต์ตัดโลหะและคอนกรีต , เครื่องตัดถ่างจิ้งจืดไฮโดรลิก , ชุดโรยตัวพร้อมอุปกรณ์ , ไฟฉายสำหรับกู้ภัย , ชุดป้องกันสารเคมี
  ๓. อื่นๆ เช่น เลื่อยตัดกิ่งไม้ , อุปกรณ์จับสูง , อุปกรณ์จับแมลง
- จัดให้มีห้องสำหรับการจัดเก็บอุปกรณ์ที่เป็นหมวดหมู่ , จัดให้มีตู้ตามความเหมาะสมของห้องจัดให้มีชั้นวางเพื่อเก็บอุปกรณ์ที่มีขนาดเล็ก พอเหมาะ
- วางแผนการกำหนดที่วางของให้ชัดเจน,มีป้ายชื่อแสดงที่วางของพร้อมรูปถ่ายและจำนวนสิ่งของ , ทำผังแสดงตำแหน่งวางของติดไว้ที่หน้าห้องเก็บอุปกรณ์
- ตรวจสอบเป็นประจำ โดยออกคำสั่งสถานีดับเพลิงบ่อนไก่ให้หัวหน้าชุดในแต่ละผลัดดำเนินการตรวจสอบเช็คอุปกรณ์ที่ได้วางไว้ให้ถูกหมวดหมู่ และให้หัวหน้าสถานีตรวจเดือนละครั้ง

ผลการดำเนินการ

เจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงบ่อนไก่อมีความมั่นใจในการใช้อุปกรณ์และประสิทธิภาพของอุปกรณ์ อีกทั้งอุปกรณ์ดับเพลิงและกู้ภัยมีความพร้อมสำหรับเจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงบ่อนไก่ ลดความเสียหายจากการเก็บอุปกรณ์ที่ไม่เป็นระเบียบเจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงบ่อนไก่อสามารถหยิบใช้และจัดเก็บอุปกรณ์ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ลดความสับสน และยังลดระยะเวลาในการทำงาน ๑๐ %

ข้อเสนอแนะ

แต่ละสถานีดับเพลิงควรมีการจัดเก็บอุปกรณ์ตามระบบ ๕ ส. ตามพื้นที่การใช้สอยของอาคาร เพื่อให้สะดวกต่อการใช้และยืดอายุการใช้งานของอุปกรณ์ ควรมีการปลูกฝังจิตสำนึก บังคับใช้ และตรวจติดตามอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความคุ้นเคย คล่องตัว จนเป็นนิสัย

๑. ชื่อเรื่อง การจัดระเบียบอุปกรณ์ที่ใช้ในการดับเพลิงและกู้ภัยสถานีดับเพลิงป้อมไก่อ

๒. หลักการและเหตุผล

กรุงเทพมหานคร เป็นเมืองหลวงที่มีประชากรอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ทั้งประชากรจริงและประชากรแฝง ที่เข้ามาพักอาศัย เพื่อการศึกษา และประกอบอาชีพ เป็นเมืองที่เป็นศูนย์กลางในด้านเศรษฐกิจ การคมนาคม การขนส่ง การศึกษา การแพทย์และการสาธารณสุข แหล่งการท่องเที่ยว เป็นที่ตั้งของหน่วยงานกระทรวง ทบวง กรม ที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการบริหาร ดังนั้นการเกิดสาธารณภัยที่มีความรุนแรงในกรุงเทพมหานคร จึงมีผลกระทบอย่างรุนแรงและกว้างขวางโดยรวมต่อความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ระบบเศรษฐกิจ การเงิน ความเชื่อมั่นในการลงทุน การประกอบธุรกิจการค้า การส่งออก การท่องเที่ยว ตลอดจนภาพลักษณ์ความเป็นเมืองหลวง

การบริหารราชการกรุงเทพมหานคร ภายใต้การนำของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ได้กำหนดนโยบาย ๖ ด้าน คือ กรุงเทพมหานครแห่งความปลอดภัย มหานครแห่งการเรียนรู้ มหานครแห่งความสุข มหานครแห่งโอกาส มหานครสีเขียว มหานครแห่งอาเซียน ซึ่งกำหนดแนวทางในการดูแลทุกข์สุขของประชาชน โดยเฉพาะนโยบายด้านความปลอดภัย มุ่งเน้นการปฏิบัติงานให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เป็นหน่วยงานหลักของกรุงเทพมหานครในการดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนชาวกรุงเทพมหานคร ได้ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ โดยได้รับโอนภารกิจด้านการดับเพลิงและกู้ภัย มาจากกองบังคับการตำรวจดับเพลิง กรมตำรวจ มารวมกับหน่วยงานเดิมสังกัดกรุงเทพมหานคร คือกองป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กรุงเทพมหานคร และฝ่ายผู้ประสบภัย กองสังคมสงเคราะห์ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร ตลอดเวลาที่ผ่านมานี้ สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มุ่งมั่นที่จะดูแลทุกข์ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนชาวกรุงเทพมหานคร อันอาจเกิดจากสาเหตุเพลิงไหม้ และสาธารณภัยต่างๆ โดยมีพันธกิจอันเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินงาน คือลดความเสี่ยง และความเสียหายจากสาธารณภัยในทุกรูปแบบภายใต้วิสัยทัศน์ จะเป็นองค์กรชั้นนำด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและของรัฐในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร

สถานีดับเพลิงป้อมไก่อ เป็นส่วนราชการหนึ่งของสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้รับโอนรถดับเพลิง อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ จากกองบังคับการตำรวจดับเพลิง ที่หลากหลายเป็นจำนวนมาก ซึ่งไม่มีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบทำให้ไม่สะดวกต่อการนำไปใช้งาน อีกทั้งเกิดความเสียหายทั้งหน่วยงานราชการ และประชาชนผู้รับบริการ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่อาจมีขึ้นหรือเกิดขึ้นจากการเกิดเหตุอัคคีภัยหรือเหตุอื่นในพื้นที่รับผิดชอบ ไม่ว่าจะเกิดเหตุเพลิงไหม้ชุมชน เพลิงไหม้อาคารสูง หรือเพลิงไหม้บ้านเรือนประชาชน เพื่อให้เกิดการตื่นตัว

ในด้านการป้องกันและตระหนักในการดูแลความปลอดภัย ตามนโยบายของผู้บริหารกรุงเทพมหานคร ดังนั้น ผู้จัดทำรายงานการศึกษาส่วนบุคคล จึงเห็นควรให้มีการจัดระเบียบอุปกรณ์ที่ใช้ในการดับเพลิงและกู้ภัยสถานีดับเพลิงป้อมไก่อ

๓. วัตถุประสงค์

- ๓.๑ เพื่อให้เกิดความเป็นระบบ ระเบียบ และหมวดหมู่ในการจัดเก็บอุปกรณ์การใช้งาน
- ๓.๒ เพื่อช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถตัดสินใจเลือกใช้อุปกรณ์การใช้งานได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว
- ๓.๓ เจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงบ่อนไก่สามารถเลือกใช้อุปกรณ์การใช้งานได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว
- ๓.๔ เพื่อลดเวลาเจ้าหน้าที่ในการบริการประชาชน
- ๓.๕ ประชาชนเกิดความพึงพอใจ และเกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อองค์กร
- ๓.๖ เจ้าหน้าที่ดับเพลิงสามารถประยุกต์ใช้ในการจัดเก็บในรถดับเพลิง
- ๓.๗ เจ้าหน้าที่สามารถดับเพลิงได้รวดเร็วขึ้น
- ๓.๘ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในมาตรฐาน ๕ ส มากขึ้น

๔. เป้าหมาย

สถานีดับเพลิงบ่อนไก่อมีการจัดเก็บอุปกรณ์การใช้งานอย่างเป็นระบบ ระเบียบ และหมวดหมู่ เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงบ่อนไก่อ

๕. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

การนำหลักกิจกรรม ๕ ส มาใช้ คือการจัดระเบียบและปรับปรุงที่ทำงานสถานประกอบการ และงานของตนเองด้วย เพื่อก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี ปลอดภัย มีระเบียบเรียบร้อย มีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยใช้วิธี สะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ และสร้างนิสัย

๕ ส มาจากคำย่อ ๕S ซึ่งเป็นอักษรในภาษาญี่ปุ่น ๕ คำ คือ

๑. สะสาง Seiri (เซริ) (ทำให้เป็นระเบียบ) คือการแยกให้ชัดเจนของสิ่งที่จำเป็นต้องใช้ และของที่ไม่จำเป็นต้องใช้ ของที่ไม่จำเป็นต้องใช้ต้องขจัดทิ้งไป กล่าวกันว่า การเพิ่มประสิทธิภาพนั้นต้องเริ่มจาก “สะสาง”

๒. สะดวก Seiton (เซตง) (วางของในที่ที่ควรอยู่) คือการจัดวางของที่จำเป็นต้องใช้ให้เป็นระเบียบสามารถหยิบฉวยใช้งานได้ทันที กล่าวกันว่า ให้ใช้หลัก “สะดวก” นี้เพื่อจำกัดความสูญเปล่าของเวลาในการ ค้นหา สิ่งของ

๓. สะอาด Seiso (เซโซ) (ทำความสะอาด) คือการปิดกวาดเช็ดถูสถานที่ สิ่งของ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร ให้สะอาดอยู่เสมอ ไม่มีเศษขยะ ไม่ให้สกปรกเลอะเทอะ “สะอาด” คือพื้นฐานของการยกระดับคุณภาพ

๔. สุขลักษณะ Seiketsu (เซเคทซึ) (รักษาความสะอาด) คือการรักษาและปฏิบัติ ๓ ส ได้แก่ สะสาง สะดวก และสะอาดให้ดีตลอดไป ก้าวแรกของความปลอดภัยเริ่มจากการรักษาความสะอาด หรือ “สุขลักษณะ” นี้เอง

๕. สร้างนิสัย kShitsue (ชิทซึเอะ) (ฝึกให้เป็นนิสัย) คือการรักษาและปฏิบัติ ๔ ส หรือ สิ่งที่กำหนดไว้แล้วอย่างถูกต้องจนติดเป็นนิสัย

การใช้หลักธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี

ธรรมาภิบาล (Good Governance) ถือเป็นหลักของการบริหารสาธารณะที่ให้ความสำคัญกับหลักการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมและให้ความสำคัญกับประชาชนเพื่อมุ่งให้เกิดการบริหารจัดการที่ดี

ความสำคัญของธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาล การบริหารจัดการที่ดี เป็นหลักในการนำมาปกครองประเทศให้เกิดความสงบสุข โดยยึดหลักพื้นฐาน ๖ ประการ คือ

๑. หลักนิติธรรม หมายถึง การตรากฎหมายที่ถูกต้องเป็นธรรม การดำเนินการให้ถูกต้องตามหลักกฎหมายการกำหนดกฎ กติกา และมีการปฏิบัติตามกฎกติกาที่ตกลงไว้อย่างเคร่งครัดโดยคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพ ความยุติธรรมของประชาชน

๒. หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม การส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตัวเองไปพร้อมกันเพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์จริงใจขยันอดทนมีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตเป็นนิสัย

๓. หลักความโปร่งใส หมายถึง การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติโดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกองค์ให้มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้

๔. หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศไม่ว่าด้วยวิธีการแสดงความคิดเห็น การตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ การทำประชาพิจารณ์ การร่วมลงประชามติหรืออื่นๆที่เปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

๕. หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมการใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและการกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากการกระทำของตนเอง

๖. หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนร่วมโดยการรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกและมีการรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การนำเครื่องมือทางการบริหาร เรื่อง SWOT Analysis มาใช้วิเคราะห์มาหาปัจจัยความสำเร็จ ซึ่งมีหลักดังนี้

จุดแข็ง (Strength) เป็นการค้นหาคำตอบว่าในองค์กร มีจุดแข็งหรือจุดอ่อนเรื่องใดบ้างที่จะทำให้องค์กรประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานในปัจจุบัน

จุดอ่อน (Weakness) เป็นการค้นหาคำตอบว่าในองค์กร มีจุดอ่อนหรือปัญหาอะไรบ้างที่ทำให้เกิดอุปสรรคหรือความไม่ราบรื่นในการดำเนินงานขององค์กรในปัจจุบัน

โอกาส (Opportunity) เป็นการค้นหาคำตอบว่าในองค์กร สามารถนำโอกาสใหม่ๆ ที่อยู่นอกองค์กรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานในองค์กรได้หรือไม่ ถ้ามี มีอยู่ในเรื่องใดบ้าง

ข้อจำกัด/อุปสรรค (Threat) เป็นการค้นหาคำตอบว่าในองค์กร มีข้อจำกัดอะไรบ้าง ที่มีผลกระทบต่อการทำงานขององค์กร ซึ่งเป็นสิ่งที่องค์กรควบคุมไม่ได้ ถ้ามี มีอยู่ในเรื่องใดบ้าง

เพื่อหาจุดแข็งมาสร้างโอกาส แก้ไขจุดอ่อนของเรา หยิบโอกาสมาใช้ประโยชน์ แปลงวิกฤติเป็นโอกาส ดังนี้

๕.๑ ปัจจัยภายใน

๕.๑.๑ จุดแข็ง (Strength)

- เจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงบ่อนไก่ มีความกระตือรือร้น มีความมานะพยายามในการแก้ไขปัญหที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่

- เจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงบ่อนไก่ พักอาศัยอยู่ร่วมกันในสถานีดับเพลิงบ่อนไก่ ทำให้สามารถระดมกำลังมาปฏิบัติหน้าที่ได้

- เจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงบ่อนไก่ มีความรู้และความชำนาญ ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ

- เจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงบ่อนไก่ มีทักษะและประสบการณ์ ในด้านการบรรเทาสาธารณภัยต่างๆ

- มีระดับเพลิงและอุปกรณ์ในการดับเพลิงจำนวนมาก

- มีงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ดับเพลิงจำนวนมาก

๕.๑.๒ จุดอ่อน (Weakness)

- พื้นที่ในการใช้สอยเพื่อจัดเก็บอุปกรณ์ไม่เหมาะสมและไม่สะดวกต่อการปฏิบัติงาน

- เจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงบ่อนไก่ ยังขาดความเข้าใจในการจัดเก็บอุปกรณ์ให้เป็นระเบียบตามหลัก ๕ ส

- เจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงบ่อนไก่ ส่วนใหญ่ถนัดในการทำงานเชิงรับ การคอยเหตุ ซึ่งการทำงานเชิงรุกอาจเป็นเรื่องเข้าใจได้ยากจนเกิดอคติในการทำงาน

- เจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงบ่อนไก่ ขาดขวัญและกำลังใจทำงาน ไม่มีการเบิกเงินค่าล่วงเวลา ในบางครั้งที่ปฏิบัติงานเกิน ๘ ชั่วโมง

- เจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงบ่อนไก่ ที่มีความรู้ความสามารถ โอนย้ายกลับภูมิลำเนาเดิมที่ต่างจังหวัดหรือหน่วยงานอื่น บางส่วนไม่รักอาชีพและความก้าวหน้า

๕.๒ ปัจจัยภายนอก

๕.๒.๑ โอกาส (Opportunity)

- ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร ตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตกรุงเทพมหานคร มีหน้าที่ในการวางแผนกำลังคน อุปกรณ์และแผนงานเพื่อเตรียมพร้อมในการป้องกันบรรเทาและฟื้นฟูสาธารณภัย

- ผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชา สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทำหน้าที่รับผิดชอบการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยตรง

- ผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชา สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีการติดตามผลการดำเนินการในด้านการปฏิบัติงาน รวมถึงการเบิกจ่ายงบประมาณ

๕.๒.๒ ข้อจำกัด/อุปสรรค (Threat)

- การจำหน่ายทรัพย์สินของสำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ใช้เวลานานมาก ติดด้วยเรื่องกฎ ระเบียบ

- การลงทะเบียนครุภัณฑ์ทรัพย์สิน (Mis ๒) ยังไม่ถูกต้อง
- เจ้าหน้าที่ที่จะทำการจำหน่ายไม่กล้าดำเนินการ ยังไม่มีความชำนาญ

แนวคิดของ Lean Government (การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของภาครัฐ)

เป็นแนวคิดที่จะปรับปรุงและพัฒนาระบบราชการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยลดความสูญเสียดังในส่วนของภาครัฐและประชาชน เพื่อให้เหลือขั้นตอนเนื้องานแท้ ด้วยการเน้นกำจัดปัญหา ๓ ประการ ที่ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จ ได้แก่

๑. ความสูญเสหรือสูญเปล่า (Waste-MUDA) ที่เกิดขึ้นในกระบวนการทำงาน : แก้ไขโดยกำจัดหรือลดขั้นตอน

๒. ความไม่คงเส้นคงวา (Inconsistency-MURA) ของวิธีทำงาน (งานไม่รีนไพล) ปริมาณงาน (งานมากคนน้อย) อารมณ์ในการทำงาน (เครียด เหนื่อย) : แก้ไขโดยปรับเรียบงาน (Workload levelling)

๓. ทำงานเกินกำลังความสามารถ (Overburden-MURI) ของบุคคลและอุปกรณ์ (ยกของหนักเกินไป เครื่องจักรไม่ได้พัก) : แก้ไขโดยสร้างมาตรฐานงาน (Standard work)

ความสูญเปล่า คือ กิจกรรมหรืองานที่เพิ่มค่าใช้จ่าย/เวลา (ให้กับภาครัฐและประชาชน) โดยไม่ได้เพิ่มประโยชน์ในการทำงาน (ในสายตาประชาชน) ต้องกำจัดออกไปให้เหลือแต่เนื้อแท้ในการทำงาน ซึ่งเป้าหมายสำคัญในการลดความสูญเปล่า ได้แก่

๑. Productivity : เพิ่มประสิทธิผลและปริมาณงาน

๒. Quality : เพิ่มคุณภาพ

๓. Costs : ลดค่าใช้จ่าย

๔. Delivery : ส่งมอบได้รวดเร็ว

๕. Safety :ปลอดภัยมากขึ้น ไม่เพิ่มความเสี่ยง

๖. Moral :ขวัญและกำลังใจของบุคลากรเพิ่มมากขึ้น

๗. Environments : สภาพแวดล้อมในการทำงานดีขึ้น

๘. Ethic : มีคุณภาพ จรรยาบรรณเพิ่มขึ้น

การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของภาครัฐตามแนวคิดของ Lean Government คือ ดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการ (Process) ด้วยการมีส่วนร่วมของทุกคนในองค์กร พร้อมพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้นำและผู้พัฒนาในองค์กร สร้างองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น โดยเน้นให้ความสำคัญกับองค์ประกอบ ๓ ประการ เท่าๆ กัน คือ

๑. ประชาชน : ได้รับประโยชน์สุข/มีความพึงพอใจในบริการ

๒. กระบวนการ : ลดความสูญเปล่าในการทำงาน

๓. ผู้ปฏิบัติงาน : ไม่เป็นการสร้างภาระให้กับผู้ปฏิบัติงาน โดยจะต้องเคารพในความเป็นปัจเจกบุคคล

การผลิตแบบ Lean เป็นวิธีดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อมุ่งที่จะทำให้กระบวนการได้มาตรฐาน ลดความสูญเปล่า โดยมีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย ๕ ขั้นตอนหลัก ได้แก่

๑. การระบุคุณค่า (Value) : การระบุคุณค่าของสินค้าและบริการให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า เพื่อให้ลูกค้าพอใจที่จะซื้อ ดังนั้นการระบุคุณค่าของสินค้าและบริการในมุมมองของลูกค้า ไม่ว่าจะ เป็นลูกค้าภายในและลูกค้าภายนอก (Specified Value) จึงเป็นสิ่งสำคัญ

- คุณค่าของสินค้าและบริการจะถูกตัดสินโดยลูกค้าเสมอ
- ไม่ควรกำหนดคุณค่าของสินค้าจากมุมมองของบริษัท องค์กร หน่วยงาน หน้าที่ หรือ เทคโนโลยีที่ใช้ปัจจุบัน ซึ่งอาจจะไม่เป็นที่ต้องการของลูกค้า

๒. สร้างกระแสคุณค่า (Value Stream) : วางผังระบบงานในทุกๆ ขั้นตอน เพื่อแสดงให้เห็นถึงการไหลของวัสดุหรือข้อมูลข่าวสาร ด้วยแผนภาพของกระบวนการ เพื่อพิจารณาปรับปรุงขั้นตอนที่ไม่เพิ่มคุณค่าและเป็นความสูญเปล่า

- จัดทำผังสายธารแห่งคุณค่า (Value Stream Mapping : VSM) โดยระบุกิจกรรมทั้งหมด

- พิจารณากระบวนการ/ขั้นตอนทั้งระบบเพื่อค้นหาความสูญเปล่า

๓. ทำให้กระบวนการทำงานต่างๆ ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง (Flow) : ควบคุมการไหลของกระบวนการให้ดำเนินการได้โดยไม่ติดขัด พิจารณากำจัดอุปสรรคหรือขั้นตอนที่ทำให้เกิดการสูญเปล่า เช่น การอ้อม (Detours) การย้อนกลับ (Backflows) การคอย (Waiting) ของเสีย (Scrap)

๔. ใช้ระบบดึง (Pull) : จะเริ่มดำเนินการผลิตต่อเมื่อลูกค้าต้องการหรือผลิตตามสั่ง ซึ่งต้องทราบความต้องการที่แท้จริงของลูกค้าแล้วใช้การดึงผลิตภัณฑ์นั้นเข้าสู่ระบบ โดยผลิตเฉพาะสิ่งที่ลูกค้าต้องการและภายในเวลาที่ต้องการเท่านั้น

๕. การสร้างคุณค่าและจำกัดความสูญเปล่า (Perfection) : ส่งเสริมการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพ โดยพัฒนาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มคุณค่าให้สินค้าและบริการ โดยการค้นหาความสูญเปล่าแล้วกำจัดออกไปอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

- กำจัดความสูญเปล่า (Waste/MUDA) ในทุกๆ กิจกรรม โดยพิจารณาจากความต้องการของลูกค้าเป้าหมาย

- ดำเนินการโดยใช้เครื่องมือ คือ การปรับปรุงงานทีละน้อยอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ

การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานตามแนวคิดของ Lean Government จึงเป็นการทำงานในสิ่งที่เป็นเรื่องจริง ๆ โดยไม่เสียเวลาไปกับความสูญเปล่าเพื่อให้เกิดเนื้องานเท่าเดิมในเวลาที่สั้นลงหรือเกิดเนื้องานมากขึ้นในระยะเวลาเท่าเดิม รวมทั้งการได้เนื้องานมากขึ้นในเวลาที่สั้นลง ความสูญเปล่า (Wastes) ที่มักจะเกิดขึ้นในการทำงาน แบ่งออกได้เป็น ๘ ประการ โดยมีอยู่ ๗ ประการ ซึ่งเป็นเรื่องที่สามารถหลีกเลี่ยงหรือปรับปรุงได้ โดยการเปลี่ยนแปลงขั้นตอนหรือวิธีการทำงาน ได้แก่

๑. ความสูญเปล่าอันเนื่องมาจากการรอนาน (Waiting) เป็นความสูญเปล่าในการรอคอยหรือรอนาน ซึ่งทำให้สูญเสียเวลาและประสิทธิภาพในการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน

๒. ความสูญเปล่าเนื่องมาจากการเคลื่อนย้ายงาน (Transportation) เป็นความสูญเปล่าในการเคลื่อนย้ายงานจากจุดหนึ่งไปสู่อีกจุดหนึ่ง ทั้งที่เกิดขึ้นด้วยความจำเป็นและด้วยความไม่จำเป็น

๓. ความสูญเปล่าเนื่องมาจากการแก้ไขข้อผิดพลาด (Defect rework) เป็นความสูญเปล่าจากการปฏิบัติงานที่ผิดพลาด ส่งผลเสียต่องานที่ทำและทำให้ต้องนำมาแก้ไขใหม่

๔. ความสูญเปล่าเนื่องมาจากการทำงานซ้ำซ้อน (Over processing) เป็นความสูญเปล่าจากการทำงานซ้ำซ้อน ตรวจสอบแล้วตรวจสอบอีก ดังนั้นจึงควรทำงานให้ถูกต้องตั้งแต่แรกเพื่อจะได้ไม่ต้องนำกลับมาทำใหม่

๕. ความสูญเปล่าเนื่องมาจากการเก็บงานไว้ทำ (Inventory) เป็นความสูญเปล่าจากการที่ผู้ปฏิบัติงานเก็บงานไว้ทำในภายหลังซึ่งจะส่งผลเสียต่องาน ทำให้ไม่สามารถทำงานให้เสร็จสิ้นได้อย่างรวดเร็ว

๖. ความสูญเปล่าเนื่องมาจากการเคลื่อนไหวที่ไม่จำเป็นของผู้ปฏิบัติงาน (Motion) เป็นความสูญเปล่าที่เกิดจากการที่ผู้ปฏิบัติงานต้องเคลื่อนไหวหรือเคลื่อนที่โดยเปล่าประโยชน์ ซึ่งสามารถแก้ไขได้โดยการจัดผังการทำงานใหม่

๗. ความสูญเปล่าอันเนื่องมาจากการทำงานมากเกินไป (Over production) เป็นความสูญเปล่าที่เกิดจากการทำงานมากเกินไป โดยงานที่ทำมากนั้นไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ เช่น การทำงานนอกเหนือจากงานที่รับผิดชอบในขณะที่งานที่ตนเองรับผิดชอบยังรอให้ทำอยู่ ถือเป็นการทำงานที่มากเกินไปและไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ ซึ่งจะต้องมีการศึกษาการแบ่งภาระงานให้เกิดความสมดุล

การลดความสูญเปล่าในการทำงาน คือ การลดขั้นตอนที่เป็นความสูญเปล่าลงให้เหลือแต่ขั้นตอนที่เป็นเนื้องานจริงๆ เครื่องมือที่ใช้ในการลดความสูญเปล่านั้นสามารถทำได้โดยไม่ใช้เทคโนโลยีและใช้เทคโนโลยี การลดความสูญเปล่าโดยไม่ใช้เทคโนโลยี เช่น การวิเคราะห์กระบวนการทำงาน (Process analysis) โดยใช้แผนผังการไหล (Flow diagram) ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของจุดต่างๆ ในกระบวนการให้บริการและแผนภูมิกระบวนการงาน (Process chart) เพื่อตรวจสอบว่าความสูญเปล่าเกิดขึ้น ณ จุดใดของงาน ซึ่งแผนภูมิกระบวนการงานนั้นเป็นเครื่องมือที่ใช้วิเคราะห์กิจกรรมในกระบวนการงานว่าเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์หรือเป็นความสูญเปล่า การลดความสูญเปล่าโดยใช้เทคโนโลยีจากการพัฒนาระบบรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์หรือ E-Government ทำให้เราสามารถนำ IT มาใช้เพื่อช่วยลดความสูญเปล่าในการทำงานลงได้ และยังเป็นส่งเสริมให้เกิดความโปร่งใส (Transparency) ในการปฏิบัติงานด้วย รวมทั้งยังส่งผลให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขหรือยกเลิกขั้นตอนที่ไม่จำเป็นหรือเป็นอุปสรรค (Deregulation) และการที่ประชาชนสามารถใช้บริการได้ด้วยตนเอง (Privatization-Self Service)

การนำแนวคิดของ Lean Government มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการประชุมคณะกรรมการสามัญ ประจำสภากรุงเทพมหานคร โดยมุ่งเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลางและเพิ่มคุณค่าแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องด้วยการประยุกต์ใช้ Lean ในงานประจำอย่างสอดคล้องในทิศทางเดียวกัน ตามเป้าหมายของ Lean คือ การออกแบบระบบการผลิตที่มุ่งให้เกิดความปลอดภัย (Safety) คุณภาพการบริการที่ดี (Quality) ระบบการส่งมอบงานที่ดี (Delivery) ต้นทุนที่จะลดลง (Cost) และที่สำคัญบุคลากรที่ทำงานต้องมีความสุขในการทำงาน (Morale) ด้วย

๖.ภารกิจที่ดำเนินการ

๖.๑ ดำเนินการคัดแยกอุปกรณ์ที่ใช้ได้และใช้ไม่ได้

๖.๒ แยกวัสดุอุปกรณ์ตามการใช้งานดังนี้

๖.๒.๑ ดับเพลิง

- หัวฉีดน้ำดับเพลิงไร้แรงสะท้อน จำนวน ๓ หัว

- สายส่งน้ำดับเพลิงขนาด ๑ ๑/๒ นิ้ว จำนวน ๕ เส้น

- สายส่งน้ำดับเพลิงขนาด ๒ ๑/๒ นิ้ว จำนวน ๕ เส้น
- เครื่องยิงน้ำแรงดันสูง (IFEX) จำนวน ๑ เครื่อง
- ถังดับเพลิงยกหัวชนิดเคมีสูตรน้ำ จำนวน ๕ เครื่อง
- ข้อต่อทางแยกน้ำดับเพลิง จำนวน ๕ หัว
- อุปกรณ์เปิดหัวจ่ายน้ำดับเพลิง จำนวน ๒ ชุด
- เครื่องฉีดน้ำผสมโฟมเคมีดับเพลิงพองกลแบบยกหัวเคลื่อนที่เร็วพร้อมอุปกรณ์

จำนวน ๑ เครื่อง

- หัวฉีดน้ำดับเพลิงแรงดันสูง จำนวน ๓ หัว
- แท่นยีนฉีดน้ำ จำนวน ๒ หัว
- เครื่องเป่าโฟม (HIEX Foam) จำนวน ๑ เครื่อง
- หัวฉีดน้ำดับเพลิง ชนิดปรับม่านน้ำและขยายเป็นลำได้ จำนวน ๓ หัว

๖.๒.๒ กู้ภัย

- เลื่อยยนต์ตัดโลหะและคอนกรีต จำนวน ๑ เครื่อง
- เครื่องตัดถ่างจิ้งจ็ดไฮโดรริก จำนวน ๒ เครื่อง
- ชุดโรยตัวพร้อมอุปกรณ์ จำนวน ๕ ชุด
- ไฟฉายสำหรับกู้ภัยและดับเพลิง จำนวน ๓ ชุด
- เครื่องกำเนิดไฟฟ้าส่องสว่างชนิดหัว จำนวน ๒ เครื่อง
- ชุดป้องกันสารเคมี จำนวน ๒ ชุด
- เลื่อยโซ่ยนต์ขนาดเครื่องยนต์ไม่ต่ำกว่า ๔.๕ แรงม้า จำนวน ๑ เครื่อง
- กล้องค้นหาผู้ประสบภัยพร้อมอุปกรณ์ จำนวน ๑ ตัว
- เสื้อชูชีพพร้อมนกหวีด จำนวน ๒๐ ชุด
- กระจบงไฟกระพริบ จำนวน ๒ อัน

๖.๒.๓ อื่นๆ

- เลื่อยตัดกิ่งไม้ จำนวน ๑ เครื่อง
- อุปกรณ์จับงูครบชุด ขนาด ๑.๒๐ เมตร จำนวน ๒ ชุด
- อุปกรณ์จับงูครบชุด ขนาด ๑.๕๐ เมตร จำนวน ๒ ชุด
- อุปกรณ์จับแมลงครบชุด จำนวน ๓ ชุด

๖.๓ จัดให้มีห้องสำหรับการจัดเก็บอุปกรณ์ที่เป็นหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ โดยมีการคัดแยกอุปกรณ์เป็นประเภทชนิด ขนาด เพื่อการดูแลรักษา

๖.๔ จัดให้มีตู้ หรือตู้ที่มีลิ้นชัก ตามความเหมาะสมของห้อง สำหรับการจัดเก็บอุปกรณ์

๖.๕ จัดให้มีชั้นวางเพื่อเก็บอุปกรณ์ที่มีขนาดเล็ก พอเหมาะ

๖.๖ วางแผนการกำหนดที่วางของให้ชัดเจน โดยพิจารณาการใช้งานประจำ

๖.๗ จัดวางให้เป็นระเบียบ หมวดหมู่

๖.๘ มีป้ายชื่อแสดงที่วางของพร้อมรูปถ่ายและจำนวนสิ่งของ

๖.๙ ทำผังแสดงตำแหน่งวางของติดไว้ที่หน้าห้องเก็บอุปกรณ์

๖.๑๐ ตรวจสอบเช็คเป็นประจำ โดยออกคำสั่งสถานีดับเพลิงบ่อนไก่ให้หัวหน้าชุดในแต่ละผลัด ดำเนินการตรวจเช็คอุปกรณ์ที่ได้วางไว้ให้ถูกหมวดหมู่ และให้หัวหน้าสถานีดับเพลิงเดือนละครั้ง

๗. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

- ๗.๑ เจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงบ่อนไก่ทุกนาย
- ๗.๒ หัวหน้าชุดปฏิบัติการดับเพลิง ๑-๔
- ๗.๓ หัวหน้าสถานีดับเพลิงบ่อนไก่

๘. ระยะเวลาดำเนินการ

- ปีงบประมาณ ๒๕๕๘

๙. แนวทางการประเมินผล

- ๙.๑ ตัวชี้วัดความสำเร็จ

ระดับผลผลิต (Output)

- เจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงบ่อนไก่มีความมั่นใจในการใช้อุปกรณ์และประสิทธิภาพของอุปกรณ์

- อุปกรณ์ดับเพลิงและกู้ภัยมีความพร้อมสำหรับเจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงบ่อนไก่
- ลดความเสียหายจากการเก็บอุปกรณ์ที่ไม่เป็นระเบียบ

ระดับผลลัพธ์ (Outcome)

- เจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิงบ่อนไก่สามารถหยิบใช้และจัดเก็บอุปกรณ์ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ลดความสับสน และระยะเวลาในการทำงาน ๑๐ %

- ๙.๒ วิธีการ

๙.๒.๑ เปรียบเทียบเวลาก่อนและหลังการจัดเก็บระบบ ๕ ส.

๙.๒.๒ ทดสอบผู้ใช้อีก่อนและหลังการจัดเก็บระบบ ๕ ส.

- ๙.๓ เครื่องมือ

๙.๓.๑ แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการใช้อุปกรณ์ระบบ ๕ ส.

๙.๓.๒ แบบสอบถามความพึงพอใจ

๑๐. ข้อเสนอแนะ

๑๐.๑ แต่ละสถานีดับเพลิงควรมีการจัดเก็บอุปกรณ์ตามระบบ ๕ ส. ตามพื้นที่การใช้สอยของอาคาร เพื่อให้สะดวกต่อการใช้และยืดอายุการใช้งานของอุปกรณ์

๑๐.๒ ควรมีการปลูกฝังจิตสำนึก บังคับใช้ และตรวจติดตามอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความคุ้นเคย คล่องตัว จนเป็นนิสัย

๑๐.๓ ควรมีการตรวจสอบ ๕ ส. ย่อยระหว่างหน่วยงาน เช่น งานธุรการตรวจงานปฏิบัติการ งานปฏิบัติการตรวจงานธุรการ เพื่อทบทวนความรู้ความเข้าใจ เดือนละ ๑ ครั้ง โดยหัวหน้าแต่ละสถานีดับเพลิงควบคุม รายงาน ติดตามผล

๑๐.๔ ควรมีการตรวจสอบ ๕ ส. ย่อยระหว่างสถานีดับเพลิง ปีละ ๒ ครั้ง เตรียมพร้อม
ก่อนการตรวจ ๕ ส. ประจำปี

๑๐.๕ เจ้าหน้าที่ระดับผู้บริหารตรวจติดตาม ๕ ส. อย่างใกล้ชิด ต่อเนื่อง และสนับสนุน
กิจกรรมต่อไป